

حمایت اجتماعی برای کاسب های جزء بازار و دستفروش های خیابانی در عصر سرمایه داری صندوق های بازنشستگی^۱

نوشته: بخش پایش سوپرمارکت های آسیا در سازمان غیر دولتی گرین^۲

تاریخ انتشار: ۳۱ آگوست ۲۰۲۳

منبع: وبسایت سازمان غیر انتفاعی گرین

<https://grain.org>

مترجم: حمیدرضا زرنگار

اشاره:

دو موضوع عمده همواره دست به گریبان کاسب های جزء در بازارها و دستفروش های خیابانی بوده است: اول مقابله با مزاحمت های دیگران و دوم مقابله با محرومیت از حمایت های اجتماعی در زمینه های بهداشت و سلامت و امنیت در کسب درآمد.

گرین یک سازمان غیر انتفاعی بین المللی کوچک است که برای حمایت از کشاورزان خُرده پا و جنبش های اجتماعی در تلاششان برای سیستم های خوراک در کنترل جامعه و مبتنی بر تنوع زیستی فعالیت می کند. این حمایت ها در شکل خدمات پژوهشی و تجزیه و تحلیل مستقل، شبکه سازی در سطوح محلی، منطقه ای و بین المللی، ایجاد گونه های جدیدی از همکاری و متحدسازی است. حوزه فعالیت گرین کشورهای مختلف و به خصوص آفریقا، آسیا و آمریکای لاتین است. مقر سازمان در شهر بارسلون در کشور اسپانیا است.

ما در بولتن های خود بر اهمیت کارگران در اقتصاد غیر رسمی که شامل کاسب های جزء بازار و دستفروش های خیابانی نیز می گردد، در عرضه مواد غذایی تاکید کرده ایم. دو موضوع عمده در تداوم فعالیت های سازماندهی به کاسب های جزء بازاری و دستفروش ها به چشم می خورد: یکی مبارزه با اخراج و اذیت و آزارها به فروشندگان خُرده پای مواد غذایی و دیگری مبارزه برای کسب حمایت اجتماعی شامل مواردی نظیر دسترسی به خدمات بهداشتی و امنیت درآمدی است.

دسترسی نداشتن به حمایت اجتماعی یک مسئله ساختاری درازمدت در اقتصاد غیر رسمی است که اغلب پیامدهای سختی را به بار می آورد.

^۱ Social protection for market traders and street vendors in an era of pension fund capitalism.

^۲ GRAIN

کاسب های جزء و دستفروش های خیابانی از مرحله طراحی برنامه های حمایت اجتماعی از این برنامه ها کنار گذاشته می شوند؛ زیرا تصور می رود آنان چندان فقیر نیستند که شایسته دریافت وجوه نقدی دولتی باشند؛ در همان حال که درآمدهای آنها برای مشارکت منظم در طرح هایی نظیر صندوق های بازنشستگی نیز پایین انگاشته می شود..

پیامدهای این محرومیت در سال های اخیر با بحران جهانی بهداشت و همچنین بحران اقلیمی که منبع زندگی کاسب های جزء مواد غذایی را به شدت تهدید می کند، ترکیب شده است.

در سطح جهانی، سازمان هایی که کارگران را در اقتصادهای غیر رسمی نمایندگی می کنند، فعالانه برای افزایش ظرفیت کارگران در جهت دفاع از برقراری حمایت اجتماعی بهتر، مراقبت های عمومی و خدمات محل کار، در مجموع برای آنان و خانواده های آنها مشارکت می ورزند. هدف آن ها همچنین تقویت ارتباطات و تسهیل گفتگوی میان سیاستگذاران، کارشناسان حمایت اجتماعی و کارگران است. این ها همه مبارزاتی حیاتی اند. شوربختانه امروز برخی از صندوق های بازنشستگی، نه تنها بر سر سیستم های خوراک، بلکه در خصوص بحران آب و هوا، مسکن، مراقبت های بهداشتی، مراقبت از سالمندان، شرایط کار، ریاضت اقتصادی، سیاست های خصوصی سازی و بسیاری دیگر از مقولات در طرف مقابل مبارزات جاری کارگران و تولیدکنندگان کوچک مقیاس غذا قرار گرفته اند.

در شمار فزاینده ای از کشورها، پس اندازهای بازنشستگی کارگران توسط شرکت های مالی مدیریت می شود و این سرمایه ها را به روش هایی سرمایه گذاری می کنند که به سایر کارگران و جوامع، از جمله کارگران اقتصاد غیر رسمی و کشاورزان کوچک مقیاس آسیب می رسانند. این کار از طریق خرید سهام در شرکت های چندملیتی انجام می شود؛ اما به طور فزاینده ای از طریق دستیابی به زیرساخت های عمومی با مدیریت بخش خصوصی (نظیر سیستم های آب و جاده های مسمول عوارض راهداری) و خدمات (مانند بیمارستان ها و خانه های سالمندان) و سایر به اصطلاح «دارایی های واقعی» (مانند توسعه مراکز خرید و مناطق وسیعی از زمین های کشاورزی) نیز پیگیری می شود.

امروزه، این شرکت های مالی بیش از ۵۲ تریلیون دلار پس انداز بازنشستگی را مدیریت می کنند و صندوق های بازنشستگی را به سوخت شماره یک صنعت مالی جهانی تبدیل می کنند.

با این حال، در برخی کشورها، مانند چین و فرانسه، سیستم های بازنشستگی دولتی هنوز به وظیفه اصلی خود ادامه می دهند و مالی نشده اند؛ اما آن ها نیز تحت فشار شدید قرار دارند و با تهدید خصوصی سازی و مالی شدن مواجه اند. این موضوع بیانگر آن است که ما نیازمند به اقداماتی هستیم که به موضوع حمایت های اجتماعی و سالمندی از دو جنبه رسیدگی کنند: از یک سو، اطمینان از آن که سیستم های عمومی برای همه، از جمله کارکنان

اقتصاد غیر رسمی، بازنشستگی ایمن و آبرومندانانه ای را فراهم می کنند و از سوی دیگر، تضمین کنند که این سیستم ها از راه هایی تامین شوند که برای جوامع مخرب نباشند.

سازماندهی دستفروش های خیابانی در سریلانکا

دستفروش ها سنگ بنای پر جنب و جوش فرهنگ سریلانکا و بخش قابل توجهی از نیروی کار آن کشور هستند. با این حال، شرایط مخاطره آمیز و تحولات ناشی از همه گیری کووید ۱۹ و بحران های مالی، غذایی و سوختی در دو سال گذشته افراد بیش تری را برای کسب درآمد به خیابان ها کشاند. به گونه ای تناقض آمیز، با افزایش شمار آنان، بحران اقتصادی حاکم بر سریلانکا، سختی های بی سابقه ای را برای فروشندگان خیابانی ایجاد کرده است. آن ها نه تنها با بلا تکلیفی مالی، بلکه با آزار و اذیت مداوم مقامات محلی، همگی تحت پوشش آسایش عمومی روبرو هستند.

قیمت کالاهای اساسی افزایش یافته است، در همان حال که شاهد افزایش سریع نرخ های انرژی بوده اند. در بازه زمانی تنها یک سال، از آگوست ۲۰۲۲ تا آگوست ۲۰۲۳، سریلانکا دو افزایش عمده تعرفه آب و برق را متحمل شد که در نتیجه قبول شرایط وام های صندوق بین المللی پول و بانک توسعه آسیایی صورت گرفت. برای فروشندگان خیابانی، این موضوع به افزایش شدید هزینه های خانوارهایشان تبدیل شده است و چالش های روزانه شان را تشدید می کند. فروشندگان خیابانی نیز خود را در میان یک طوفان اقتصادی می بینند و با افزایش وحشتناک هزینه سرمایه دست و پنجه نرم می کنند. این افزایش هزینه ها با کاهش چشمگیر ارزش روپیه سریلانکا (SLR) آغاز شده است، وضعیتی که با نرخ تورم سرسام آور ۵۰ درصدی تشدید گردید. در چنین وضعیتی، پس انداز برای موارد اضطراری خانوادگی به یک چالش تقریباً لاینحل تبدیل شده است. یک خانواده معمولی سریلانکایی حدود ۷۰ درصد از درآمد خود را برای تامین هزینه های روزافزون غذا، پوشاک و اقلام ضروری خانه خرج می کند. گویی این همه کافی نیست، یارانه های دولتی نیز تقریباً برای همه چیز، از غذا گرفته تا صورت حساب های خانوار برداشته شده است. گرین برای روشن کردن نگرانی های مبرمی که دستفروش های خیابانی در پی کووید ۱۹ و بحران اقتصادی مداوم با آن مواجه اند با فضلوی محمد از سازمان فیان سریلانکا وابسته به فیان اینترنشنال^۳ (به عبارت روشن تر شاخه سری لانکایی آن سازمان) در شهر کلمبو گفتگویی ترتیب داد. فیان سریلانکا هدف سازماندهی دستفروش های خیابانی را بر عهده گرفته است و به آن ها کمک می کند تا از حقوق خود دفاع کنند و فضاهای تعیین شده را در شهرها برای تامین معیشت خود ایمن سازند.

پوشش: شرایط و نقش فروشندگان خیابانی در اوج بحران اقتصادی چگونه بود؟

۳ فیان اینترنشنال FIAN International یک سازمان حقوق بشری است که از حق دسترسی به خوراک و تغذیه دفاع می کند.

پاسخ: زمانی که سوخت یک کالای کمیاب شد و حمل و نقل عمومی چندان خوب نبود، دستفروش های خیابانی به منظور تامین غذا و سبزیجات مورد نیاز مصرف کنندگان شهری از شهرها خارج می شدند. زمانی که اجناس در سوپرمارکت ها و مغازه های بزرگ تمام می شد، فروشندگان خیابانی بازار جایگزینی برای ساکنان شهر فراهم می کردند تا مواد غذایی و سبزیجات روزانه خود را تهیه کنند. در دوران اوج بحران اقتصادی (۲۰۲۱-۲۰۲۲) جوامع شهری به شدت به دستفروش های خیابانی وابسته شدند و به گروهی از زنان و مردان معامله گر به ظاهر حاشیه نشین، سازمان یافته و غیر رسمی اهمیت دادند. این موضوع همزمان بود با درک *فیان سریلانکا* از نقش حیاتی فروشندگان خیابانی در شبکه غذایی جامعه و تلاش هایی را برای افزایش شناخت و متحد ساختن آن ها به عنوان یک نهاد جمعی آغاز کرد. شایان ذکر است که در آن زمان، هیچ نهاد جمعی یا سازمان واحدی به نمایندگی از دستفروش ها در کشور وجود نداشت. بنابراین مداخله *فیان* برای متحد کردن آن ها به عنوان یک انجمن جمعی به یک ابتکار مهم تبدیل می شود. این موضوع به آنان اجازه می دهد تا به طور مؤثرتری با مقامات دولتی مذاکره کنند و به دنبال شناسایی و حق مشارکت در دستفروشی های خیابانی بدون هیچ اعمال نفوذی باشند.

پوش: تاثیر بحران اقتصادی بر فروشندگان خیابانی چگونه بود؟

پاسخ: فروشندگان خیابانی اقلامی غیر از اقلام غذایی مانند اسباب بازی و پوشاک، به شدت از بحران اقتصادی به ویژه به دلیل افزایش قیمت مواد غذایی آسیب دیدند. اکثریت آنان از دور خارج شدند و برخی نیز به فروش مواد غذایی روی آوردند. اگرچه اوج بحران به پایان رسیده است؛ اما فروش اقلام غیر خوراکی به دلیل آن که همچنان یافتن خریدار اسباب بازی و کالاهای خانگی دشوار است، به سختی صورت می گیرد. مردم اکنون تنها برای چیزهای اساسی پول خرج می کنند. با این حال، بحران اقتصادی نیز به افزایش مشتری برای کالاهای فروشندگان خیابانی کمک کرده است. در مقایسه با مغازه ها و سوپرمارکت های بزرگ، خرید کالا از فروشندگان خیابانی هنوز بسیار به صرفه است. از سوی دیگر، بحران اقتصادی بسیاری از خانواده های طبقه متوسط را وادار کرد تا به کار دستفروشی خیابانی روی آورند؛ خواه فروش غذاهای پخته شده از گاری ها یا صندوق عقب خودروهایشان باشد و یا برپایی غرفه ها در مکان های عمومی یا کنار بزرگراه ها. در دو سال گذشته، فودکورت های خیابانی در بسیاری از شهرها به یک جریان عمده تبدیل شده است. برخی از غذاهای آماده در حال حاضر در میان افراد در طبقات مختلف جامعه بسیار محبوب اند. حضور بیش تر زنان در دستفروشی های خیابانی، به ویژه عرضه خوراک بسیار قابل توجه است. این تغییر را می توان به هزینه های بالای زندگی، مشکلات اقتصادی مداوم و کمبود فرصت های شغلی نسبت داد.

پوش: مبارزه برای تامین مکان های تعیین شده ایمن چگونه شکل گرفت؟

پاسخ: امسال، در خلال جشن‌های سال نوی سینهال و تامیل^۴ در آوریل، مقامات سریلانکا مجوز ویژه‌ای را به دستفروش‌های خیابانی دادند و به آن‌ها اجازه دادند تا در امتداد جاده‌های اصلی مشخصی بدون پرداخت هیچ هزینه‌ای غرفه برپا کنند. دستورالعمل‌هایی برای اطمینان از آن که فروشندگان از این مجوز «موقت» سوء استفاده نمی‌کنند، ترافیک را مختل نمی‌سازند و پروتکل‌های ایمنی را مراعات می‌نمایند، تهیه شد. برای مدتی طولانی، فروشندگان از فضای امن و راحت برای انجام مشاغل خود حمایت کردند. این اقدام موقت به نفع بسیاری از مردمی بود که از نظر مالی با مشکل مواجه بودند؛ زیرا دولت از همه علاقه‌مندان دعوت می‌کرد تا دستفروش خیابانی شوند. با این حال، مدت زمانی که این مجوز موقت به قوت خود باقی خواهد ماند نامشخص است. با این وجود، برای بسیاری خانواده‌های طبقه متوسط، به ویژه زنان، که به دنبال کسب درآمد اضافی از طریق دستفروشی‌های خیابانی هستند، منبع تسکین قابل توجهی بوده است. با این حال، در شهرهای کوچک و حومه شهرها، دستفروشی به دلیل اختلالات مداوم پلیس و مقامات محلی، اغلب در واکنش به شکایات فروشگاه‌های بزرگ و موسسات غذایی که کسب و کارشان تحت تأثیر دستفروش‌های خیابانی قرار می‌گیرد، همچنان یک چالش است.

با درک این موضوع، **فیان سریلانکا** فعلاً نه روی ایجاد انجمن‌های فروشندگان خیابانی در شهرهای بزرگ کار می‌کند، حرکتی که آن‌ها را به طور جمعی به عنوان بخشی از این امکان توانمند می‌سازد. ما در حال تدوین یک آیین‌نامه استاندارد برای فروشندگان خیابانی در تمام شهرها هستیم.

این آیین‌نامه، حقوق و مسئولیت‌های دستفروش‌های خیابانی و در عین حال محدودیت‌های آن‌ها را نیز مشخص می‌کند. این موضوع با همکاری مقامات محلی توسعه می‌یابد و آن‌ها را تشویق می‌کند تا به طور رسمی دستفروشی‌های خیابانی را در چارچوب‌های قانونی خود بگنجانند، با فروشندگان خیابانی با احترام رفتار کنند و موانع غیرضروری مانند اعلامیه‌های تخلیه یا جابه‌جایی اجباری را که می‌توانند پایگاه مشتریان تثبیت شده دستفروش‌ها را مختل کنند، به حداقل برسانند. دستفروش‌های خیابانی اغلب ابراز نگرانی می‌کنند که معیشت آن‌ها توسط اقدامات سنگین مقامات، که اغلب در ارائه منابع درآمدی جایگزین مناسب ناکام هستند، به خطر می‌افتد. این آیین‌نامه‌ها به عنوان مجموعه‌ای از دستورالعمل‌ها هم برای فروشندگان خیابانی و هم برای مقامات محلی عمل می‌کنند و در باب موارد مجاز و غیرمجاز حاوی شفافیت اند.

پوشش: در گذشته فروشندگان خیابانی به دلایل امنیتی از ورود به شهرک‌های مسکونی محصور منع شده بودند، می‌توانید کمی بیش‌تر در این مورد به ما بگویید و آیا اوضاع تغییر کرده است؟

پاسخ: با حمایت **فیان سریلانکا**، فروشندگان خیابانی با شکل‌های مسکونی برای دسترسی به مجتمع‌های مسکونی همکاری می‌کنند. در مورد هر فروشنده خیابانی برای ارائه کارت شناسایی و یونیفرم مناسب و همچنین

۴ Sinhala and Tamil

ارتقای سطح ارائه محصولات آن ها تلاش هایی در حال انجام است. همچنین فیان در حال توسعه الگویی برای سیستم تحویل در خانه برای این مجتمع های مسکونی با استفاده از زیرساخت های موجود فروشندگان است. ما همچنین به طور فعال روی تدوین دستورالعمل های ایمنی مواد غذایی برای فروش اقلام غذایی کار می کنیم. این دستورالعمل ها به نگرانی های مکرر مطرح شده توسط مقامات محلی در مورد پاکیزگی و مراعات بهداشت می پردازند. ما این دستورالعمل ها را با کمک بازرسان محلی بهداشت برای تشریح الزامات اساسی برای دستفروش های خیابانی مرتبط با اقلام غذایی تدوین کرده ایم. آن ها همچنین استانداردهای ایمنی و کیفیت غرفه های مواد غذایی را مشخص می کنند.



اکنون باید دید که تلاش های فیان تا چه حد فرصت های معیشتی را برای فروشندگان خیابانی سریلانکایی بهبود می بخشد. با این حال، انتظار می رود تلاش ها و مداخله ها در راستای رسیدگی به تقاضای طولانی مدت فروشندگان خیابانی برای شناسایی قانونی و ایجاد فضاهای مشخص در شهرهای بزرگ برای مشاغل و کسب درآمد تاثیرگذار باشد.